

ครูที่เป็นธรรมต้องคิด

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๒

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ส่วนใหญ่บอกเลย ทางฝ่ายการศึกษาบอกว่า อย่าติครูบาอาจารย์ ห้ามคิดในครูบาอาจารย์นะ ให้ศึกษาเอา ให้ติธรรม ถ้าติครูบาอาจารย์แล้วมันจะเป็นอาจริยาต เป็นมหายานไป “ห้ามติครูบาอาจารย์” การติครูบาอาจารย์กลายเป็นเชื่อบุคคล ไม่เชื่อพระพุทธเจ้า ไม่ให้เชื่อบุคคลให้เชื่อพระพุทธเจ้า

แต่สำหรับฝ่ายเรา เราก็เชื่อพระพุทธเจ้า เชื่อพระพุทธเจ้า เอาพระพุทธเจ้าเป็นหลัก แต่ครูบาอาจารย์นี้เป็นเทคนิค เป็นผู้ชี้ทางต่างหาก ถ้าไม่มีเทคนิคชี้ทางนี้ยุ่งเลย เห็นไหม นี่เชื่อพระพุทธเจ้าแน่นอน แต่เพราะพวกเรามันมีกิเลส พอมันมีกิเลส มันจะเข้าข้างตัวเองหมด การศึกษามา ให้อะไรก็เรียนนี่ยากมากเลย ให้อะไรก็เรียนโดยพื้นฐานอยู่แล้ว แต่เทคนิคไม่มี มันก็เข้าได้ยากนะ

อีกฝ่ายหนึ่ง ที่ว่า เชื่อครูบาอาจารย์จนเกินไป นี่ลองครอบงำที่ร้อยปีก็พันปีของเขา ค้นพบวิชาการใหม่ล่ะ นั่นก็เชื่อจนแบบว่าไม่ยึดหลักของพระพุทธเจ้าเลย เพราะอะไร เพราะครูบาอาจารย์ผิด มันชี้ผิดเลย เห็นไหม เพราะครูบาอาจารย์เข้าไม่ได้จริง ชี้ แล้วความเชื่อ เชื่อย่างนั้นหนึ่ง

แต่เชื่ออย่างไรก็แล้วแต่นะ มันจะรู้ว่าผิดถูก เพราะมันไม่ได้จำกัดกิเลส เจ้าชายสิทธัตถะ เชื่ออาหารคาวสมาก่อน อุทกคาวส อาหารคาวส เข้าไปแล้วก็รู้ว่ามันจำกัดไม่ได้จริง ถ้าเชื่อแล้วบริสุทธิ์ใจนะ อย่างหลวงปู่มั่น มีพระเข้าไปหาหลายองค์เลย แล้วไม่เชื่อหลวงปู่มั่นก็มาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ใหม่ๆ เลย แล้วเจอโยมนั่นก่อน สะบัดหน้าหนีเลย ไม่เชื่อ

พระพุทธเจ้า เห็นไหม ถึงจึงไม่เชื่อก็เยอะเยอะไป คนมันความไม่เชื่อ เพราะมันรู้จริง แต่ไม่เชื่อ แต่เห็นผลประโยชน์ นั่นอีกรูปแบบหนึ่ง

แล้วตอนหลัง เห็นไหม ที่ว่าอีกรูปแบบที่ว่า ไม่ให้เชื่อใครเลย ให้ฝึกจากตัวเอง ฝึกจากตัวเองเลย มีพระปัจเจกพุทธเจ้า มีพระพุทธเจ้าก่อน สยัมภู รู้ด้วยตนเอง ฝึกด้วยตนเองนะพระปัจเจกพุทธเจ้า กับที่ไม่มีครูบาอาจารย์จริง ต้องขวนขวาย ต้องพยายามดิ้นรนไป ไม่มีครูบาอาจารย์นี่ก็ต้องช่วยตัวเองโดยธรรมชาติ ต้องช่วยตัวเองอยู่แล้ว ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ที่จะชี้นำได้ก็ต้องช่วยตัวเอง แล้วอาศัยธรรมะพระพุทธเจ้านี้ไป

แต่แสนยากเลย เพราะอะไร เพราะอย่างที่ว่ามีเมื่อก็ เริ่มต้นขึ้นมาทุกคนมันต้องเอาความเห็นตัวเข้าไปก่อน ประสบการณ์สิ่งที่คนไม่เคยเจอ พอเข้าไปเจอสิ่งใดแปลกๆ ใหม่ๆ ที่ว่าอันนี้เป็นผล อันนี้เป็นผล เป็นผล แล้วสิ่งที่ว่ามันมองให้ลึกเข้าไปใน “หญ้าปากคอก” ความสะอาดเริ่มต้นจะเข้าไป

เราอยู่กับครูบาอาจารย์มานะว่า สำคัญที่สุดเลย “ศีล” ถ้าศีลไม่บริสุทธิ์นะ ศีลไม่สะอาดพอ นะ เหมือนกับภานะเราเนี่ย ภานะเราเปื้อนยา เปื้อนสารพิษ แล้วไปใส่อาหาร เห็นไหม ไปใส่อาหาร อาหารนั้นก็ต้องเปื้อนสารพิษไปด้วย นี่เหมือนกัน ใจเรามีกิเลสอยู่แล้ว เวลาคิดอะไรขึ้นมา มันจะมีกิเลสนำไปด้วย ฉะนั้น มันจะพุ่งไปข้างหน้าอย่างเดียวนะ มันไม่กลับมาดูหญ้าปากคอกนี้ไง หญ้าปากคอกนี้สำคัญ

คูสิ ดูอย่างที่ว่าอาจารย์เจ๊ยะไปหาหลวงปู่มั่น เห็นไหม ขนาดพิจารณากายผ่านไปแล้วนะ ไปหาหลวงปู่มั่น ถามหลวงปู่มั่นเลยว่า อธิบายการประพฤติปฏิบัติของตัวเองให้หลวงปู่มั่นฟัง “พิจารณากายเป็นชั้นๆ ผ่านเข้ามา แล้วให้ผมทำอะไรต่อครับ”

หลวงปู่มั่นบอกว่า “พิจารณากายซ้ำอีก”

ถ้าเป็นคนอื่น คิดอย่างนั้นไม่ได้ เพราะเราพิจารณากายไปแล้ว เห็นไหม กาย เวทนา จิต ธรรม พิจารณากายไปแล้วก็คิดว่าจะให้สูงขึ้นไปๆ ความว่าสูงขึ้นไปมันจะทิ้งตรงนี้ นี่ หญ้าปากคอก

กิเลสมันเกิดที่กายกับใจจริงๆ แล้วเกิดที่ใจอย่างเดียว แต่ใจมันอาศัยกายนี่อยู่ด้วย ใจนี้อาศัยอยู่ที่กาย ก็พิจารณากายมันก็สะท้อนใจ แต่สุดท้ายแล้วกิเลสมันอยู่ที่ใจ ต้องพิจารณาใจอย่างเดียว แต่ในเมื่อคนมันจริตนิสัย คนพิจารณากายเข้ามาเรื่อยๆ แสดงว่าเขามีรากฐานทางนั้นมา

ยกเว้นไว้แต่ศาสนาเรามีของบุคคล พิจารณากายแล้วมาพิจารณาเวทนา พิจารณาจิตขึ้นไป นั่นอีกชั้นหนึ่ง นั่นก็เป็นแต่ละบุคคล แต่ส่วนใหญ่แล้วเป็นพิจารณากายก็เป็นพิจารณากายมาเลย พิจารณาจิตก็พิจารณาจิตมาเลย นี่การพิจารณา มา ครูบาอาจารย์ที่ผ่านแล้ว จับหลักการได้แล้ว เขาจะลงมาชี้ตรงนี้ไง ตรงนี้ คนนี้มาจากไหน แล้วมาอย่างไร ถึงไม่มีสำเร็จรูป

ทีนี้ อย่างที่ว่าพิจารณาเอง ที่ว่าเขาวาพิจารณาเองโดยที่ว่าไม่ต้องอาศัยครูบาอาจารย์นะ ผู้รู้ธรรมขึ้นมาเองนะ คนภาวนาจะรู้เลยว่าอันนี้ธรรมมันเกิด เวลาพิจารณาไปมันมีความเห็นต่างๆ เกิด ความเห็นต่างๆ นี้บอกเมื่อก็แล้วเห็นใหม่ ความเห็นต่างๆ มันเจือไปด้วยสารพิษของเราเอง มันเป็นสะอาดไปไม่ได้ มันจะตกอย่างมากที่สุดคืออุปกิเลส ๑๖ เกิดความสว่าง เกิดความเห็นต่างๆ ขึ้นมา แล้วความเห็นนั้นเป็นอุปกิเลส ก็ว่ากิเลสมันอ่อนตัวลงเท่านั้นเอง มันไม่สามารถชำระสังโยชน์ขาดออกไป มันถึงว่าไม่เป็นอกุปปิธรรมไง

อกุปปิธรรม คือธรรมที่เจริญแล้วไม่เสื่อม อกุปปิธรรม คือธรรมที่เจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อม ใอันนี้ก็เหมือนกัน ธรรมใน สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา กับธรรมในสมุจเฉตปหานนะ ในอกุปปิธรรมต่างกันมากเลย

นี่มันถึงว่าสำคัญตรงที่ครูบาอาจารย์ชี้สอนไง ครูบาอาจารย์ชี้สอน ไม่ใช่เชื่อครูบาอาจารย์ด้วยหัวปักหัวปำ ส่วนใหญ่นะ ผู้นำปฏิบัติเข้าไปรู้เองโดยประสบการณ์ตรง จะเชื่อมั่นตนเองมาก แล้วจะเถียงแบบหัวชนฝาเลย ไม่มีทางจะเชื่อง่ายๆ หรือก สำคัญอีกว่า ครูบาอาจารย์ที่ว่าผู้ที่ผ่านแล้ว เทคนิคอันนั้นยังเยี่ยมเข้าไปใหญ่

อย่างอาจารย์ว่า อย่างกับตาสับประรด ตารอบตัว เราเอง เราทำของเราไปเองนะ ประสบการณ์เราเข้าไปเจอเองเลยนะ อันนี้มันไม่ครบองค์ประกอบ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ก็ว่า ประสบการณ์มันยังไม่สะอาดบริสุทธิ์พอ แต่เข้าไปเห็นแล้วละ นี่มันจะยึด มันเป็นนามธรรม มันจะยึดว่าตัวเองเห็น แล้วจะค้านว่าอันนี้ตรง อันนี้ถูกต้อง แล้วพอไปกราบเรียนผลพวง ก็ว่าเข้าไปส่งปัญหาถามตอบไง ก็ว่าจะให้อาจารย์รับประกันว่าอันนี้ถูกต้องไหม

เพราะอย่างน้อยๆ มันก็มีความลึกลับสงสัย ไปถึงหน้าอาจารย์ อาจารย์จะใช้เทคนิคล่อให้ไป ใจคือทำให้พิจารณาซ้ำเข้าไป หรือว่าหลอกใช้อุบายพลิกแพลงออกไปอย่างไร นี่มันยังมีเทคนิค อันนั้นอีกมหาศาลเลย มันไม่ใช่ที่เราเข้าไปเจอแล้วมันจะถูกต้องไปหมดหรอก

ถ้าเจอถูกต้องนะ มันสมมุจเทพพานนะ มันจะไม่สงสัยเลย ไม่ต้องให้ใครการันตีเลย นี่ บัจฉิตตัง รู้จำเพาะตน ธรรมะพระพุทธรเจ้ามหัศจรรย์ขนาดนั้นนะ แม้แต่รู้แล้วนะ นี่ลูกศิษย์ในสมัย พุทธกาล จะไปถามพระพุทธรเจ้าใจ ไปถึงกุฏิ แล้วฝนมันตกลงมา แล้วน้ำฝนตกลงไป มันแตก นี่ เดินมาเพื่อถามปัญหาใจ ทำไมไปถึงบันไดแล้วไม่ก้าวขึ้นไปถามปัญหา ทำไมพอมันแตกก็เลย กลับละ กลับเลยนะ เพราะอะไร เพราะขึ้นไปท่านก็พูดอย่างนี้เหมือนกัน แล้วพระพุทธรเจ้าอยู่ ข้างบนกุฏิก็รู้ด้วยว่ามันเหตุเกิดอะไร เห็นไหม

มีในสมัยพุทธกาลใจ เข้าใจว่าตัวเองสำเร็จเป็นพระอรหันต์ แล้วก็ประกาศข่าวว่าจะมา ส่งผลงานพระพุทธรเจ้า พระพุทธรเจ้าส่งให้คนไปบอกเขาเลย นี่พระพุทธรเจ้ารู้ขนาดนั้นนะว่าอย่าให้ เข้ามารพบนะ ให้ไปที่ป่าช้านั้นก่อน ให้ออกไปที่ป่าช้ำก่อน พอไปที่ป่าช้ำ สมัยพุทธกาลนะ สพ เขาไม่เผาใจ ไปเจอศพใหม่ๆ เข้ามีอารมณ์ มีความรู้สึกแล้ว รู้เลยว่าตัวเองไม่ใช่พระอรหันต์ เห็น ใหม่ แต่ตอนที่ยังไม่เจอสิ่งอารมณ์กระทบ มันภูมิใจได้อยู่ มันเข้าใจว่าเป็นพระอรหันต์

นี่สมัยพุทธกาลนะ เข้าใจว่าเป็นพระอรหันต์แล้วจะออกพรรษาแล้วก็จะมาราบเรียน พระพุทธรเจ้าว่าตัวเองสำเร็จเป็นพระอรหันต์ พระพุทธรเจ้าบอกส่งข่าวไปก่อน ให้คนไปบอกว่า อย่าเพิ่งเข้ามา ไม่ต้องตอบปัญหาเลยใจ ให้ออกไปที่ป่าช้ำก่อน ไปเจอซากศพตายใหม่ ซากศพ ฝ่ายตรงข้าม ผู้หญิงตายใหม่อย่างนี้ นี่อารมณ์มันหวั่นไหวแล้ว นี่พระอรหันต์หรือ แต่ขณะที่ว่า เขาสำคัญตนว่าเป็นพระอรหันต์ เห็นไหม นี่สมัยพุทธกาลก็มี

ที่ว่า ถ้าไม่จำเป็น ครั้งแรกอย่าไปติดในครุบาอาจารย์ใจ คำว่า “อย่าไปติดในครุบา อาจารย์” มันพูดไปพูดเพื่อเห็นแก่ตัว แต่ในฝ่ายปฏิบัติของเรา ครุบาอาจารย์นี้สำคัญที่สุด อาจารย์ มหาบัวบอกเลย การติดครุบาอาจารย์นี้ติดแบบสุดๆ เลย เพราะอะไร เพราะเหมือนกับเด็กน้อย เหมือนกับไอ้พลอยมันติดพ่อแม่มันนะ มันต้องติด ตัวเองยังก้าวเดินไม่ได้เลย มีดแปดด้าน ต้องติด ต้องติดครุบาอาจารย์ก่อน ออกจากครุบาอาจารย์นะ เหมือนกับออกจากพีเลียง พีเลียงจะคอย ประคอง ใจจะตกทันทีเลย มันจะหวั่นไหว มันจะอ่อนแอ มันจะกลัว มันจะวิตกกังวลทั้งนั้นเลย นะ

แต่ถ้ามีที่ฟัง เกาะครูบาอาจารย์ก่อน เริ่มต้นต้องเกาะครูบาอาจารย์ก่อน แต่เกาะไปแล้วนี้ ผิดถูก ตัวเองต้องรู้นี้ เพราะคนอยู่ด้วยกันนะ คือจะรู้เมื่ออยู่ด้วยกันนานๆ ธรรมจะรู้ได้ต่อเมื่อตอบ ปัญหาเรานั้นนะ เราถามปัญหาไป ตอบปัญหาถามถูกหรือผิด ถ้าเราขึ้นไปนี้ ถ้าเราผิด อาจารย์ตอบ ถูกนะ มันก็ยังข้องใจอยู่ แต่มันผิดจริงๆ มันก็ต้องผิด แต่ถ้าเราถูก อาจารย์ตอบผิด อันนี้สำคัญ มี เยอะแยะไปเลยที่เราถูกแล้วอาจารย์ตอบผิด นี่ถึงว่าอย่างนั้นมันจะรู้ไปเอง

ถึงบอก ต้องคิด คิดในครูบาอาจารย์ที่รู้จริงใจ ตัวอย่างเช่นอาจารย์มหาบัวดี ออกจากครูบา อาจารย์ไม่ได้เลย พอออกไปนี้มันเป็นไปไม่ได้ ก็ว่าความเห็นมันเป็นไปไม่ได้ มันไม่รู้ พอไป มันว้าวพันหลัก แก้ไม่ได้เลย ก็ว่าห่างอาจารย์ไม่ได้เลย ท่านพูดเองว่าห่างอาจารย์ไม่ได้เลย ต้อง กลับไป พอกลับไป อันนี้เป็นอย่างไร ตอบโห้ะ! ขาด โห้ะ! ขาด เห็นไหม

เหมือนกับเรา เด็กมันเล่นกัน ไอ้กลุ่มด้ายที่มันพัน มันแก้ไม่ออกหรือ ออกไปให้แม่ แม่จับ ๒ ทีกี่ออก เพราะอะไร เพราะแม่เข้าใจ แต่เด็กมันไม่รู้หรือ มันจะให้กลุ่มด้ายนี้ ออก แต่มันจะดึง ออก ยิ่งดึงกลุ่มด้ายยิ่งแน่น แต่ถ้าไปหาผู้ใหญ่ นะ เขาจะค่อยๆ แกะออก แกะออก นี่แกะออก นี่ กลุ่มด้ายนะ กลุ่มด้ายสิ่งนี้ ว่ากลุ่มด้ายนี้ดึงสิ่งที่เก๊ยากที่สุดแล้ว แต่ความเห็นภายในยิ่งกว่ากลุ่ม ด้ายอีก เพราะอะไร

เพราะมันเป็นนามธรรม มันเป็นไปไม่ได้หมดทุกๆ อย่าง

ทั้งๆ ที่ ๑. วาสนามันบังคับให้เป็นไปนะ

๒. นิमितที่เกิดขึ้น นี่ความสะสมมา วาสนาบังคับให้เป็นไป

๓. เราเข้าไปเห็นสิ่งที่ไม่เคยเห็น มันสร้างรูป สร้างทุกอย่างได้

ทำไมคนแค่อึดสงบ ทำไมเข้าใจว่าตัวเองสิ้นกิเลสได้ แค่อึดสงบแว้งแว้งหน่อยเดียว มันว่า สิ้นกิเลสเลย มันมหัศจรรย์ขนาดนั้นนะ แล้วสิ่งที่มหัศจรรย์นั้นเป็นแค่เริ่มต้นจิตนี้เป็นสัมมาสมาธิ แคยกขึ้นวิปัสสนาเท่านั้นเอง นี่เท่านั้นจริงๆ นะ

แล้วทำไมจะมีครูบาอาจารย์ไหนสามารถว่าสิ่งนี้เริ่มต้นแค่ความสงบนั้นนะ ที่ว่าว่าง ว่าง ผู้รู้ภายใน ไอ้ที่ว่าผู้รู้จริง สอนออกมาจากภายใน อันนั้นมันเป็นแค่อึดสงบเท่านั้น มันยังต้องจับ ขึ้นมาเป็นวิปัสสนา หาเหตุหาผล ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม มันต้องครูบาอาจารย์สอน

เขาจะบอกว่าไม่ติดครูบาอาจารย์เลยก็ไม่ใช่ มีฝ่ายหนึ่งว่าไม่ให้ติดครูบาอาจารย์เลย ถ้าติดครูบาอาจารย์ไปแล้ว มันก็เป็นแบบว่าเป็นอาจารย์วาทัง ถือครูอาจารย์เป็นใหญ่ ใหญ่กว่าพระพุทธเจ้า แม้แต่ครูบาอาจารย์ยังมีคนเราหลงไหล จนว่าพระพุทธเจ้าต่ำกว่าง

“พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์” ครูบาอาจารย์จะสูงกว่าพระพุทธเจ้าได้อย่างไร ถ้าครูบาอาจารย์เป็นธรรมนะ กราบพระพุทธเจ้า ดูครูบาอาจารย์กราบพระพุทธเจ้าสิ กราบด้วยความซึ่งใจ เพราะว่าผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต มันจะซึ่งบุญซึ่งคุณอันนั้นมาก แล้วอันนั้นมันเป็นธรรมที่สูงส่ง ที่ว่าเกือบจะว่าเป็นเหตุสุดวิสัย แล้วครูบาอาจารย์เป็นคนที่ว่ามีทรงอยู่ ถึงจะชี้นำไปได้ง

นี่มันคิด ติดตรงที่ว่าเพื่อขอเทคนิควิธีการง เทคนิควิธีการที่ครูบาอาจารย์ชี้นำเข้าไปต่างหาก ไม่ใช่คิดว่าอันนี้เป็นธรรม แล้วเกาะกลุ่มหลงง

ธรรมเป็นของกลาง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว พระศรีอริยเมตไตรยยังต้องมาตรัสรู้ไปอีกก็ธรรมอันเดียวกัน พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ตรัสรู้ในอริยสัจเหมือนกัน ตรัสรู้ในอริยสัจนะ รู้อริยสัจตามความเป็นจริงนะ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นะ แล้วจิตมันพ้นออกมาอย่างไร ต้องรู้อริยสัจ แล้ววางอริยสัจไว้ตามความเป็นจริง ไม่ใช่จะไปดับทุกข์ในอริยสัจ

รู้ว่าทุกข์ แล้วไปดับอริยสัจง เครื่องยนต์มันหมุนไป แล้วเราไปแก้เครื่องยนต์ขณะเครื่องยนต์มันหมุนไปได้อย่างไร เครื่องยนต์มันหมุนไป แล้วพอรู้ว่าเราฟังเสียงมัน เราวิเคราะห์วิจัยว่าเครื่องยนต์นี้มันผิด อะไรมันผิด อะไรมันถูกต้อง แล้วดับเครื่องแล้วค่อยแก้ไขออกมา เสร็จแล้วเราปิด เราประกอบเครื่องยนต์จนเรียบร้อย แล้วเราก็ตัดเครื่องใหม่ เครื่องมันจะดีไม่ดี เราก็ตัด

เหมือนกัน รู้อริยสัจเหมือนกัน รู้ตามความเป็นจริงในอริยสัจ เข้าไปในอริยสัจ คำนวณถูกต้อง แล้วเข้าไปในอริยสัจเลย จิตนี้มันเข้าไปในอริยสัจ แล้วมันหลุดออกมาจากอริยสัจง ความรู้อริยสัจตามความเป็นจริง เห็นไหม ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มันเกิดมึบ! ขึ้นพร้อมกัน เกิดพับ! ขึ้นพร้อมกัน เหมือนแสงไฟ เหมือนความรู้ รู้ทีเดียว นี่เวลารู้ง

เวลารู้ด้วยว่าช่างกระดิกหู ฐูแลบลิ้นง แต่มันจะเป็นอย่างนี้ได้ คนจะชำนาญขนาดฟังเสียงเครื่องยนต์เป็นนะ ฟังสิ ช่างที่มีความชำนาญการขนาดนี้ มันฝึกมาขนาดไหน ถึงจะฟังเสียง

เครื่องยนต์แล้วรู้ว่าอันนี้เป็นอะไร การจะเห็นขนาดอริยสัจได้ กว่าจะรู้ตรงที่ว่าพริบเดียวที่มันรู้เนี่ย มันต้องสะสมมาจากสุตมยปัญญา

ธรรมของพระพุทธเจ้า สุตมยปัญญาศึกษามา จินตมยปัญญา ปัญญาของเราโดยครูบา อาจารย์คอยชี้แนะ คอยชี้แนะขึ้นไป จนมันเป็นภาวนามยปัญญา นั่นนะ ภาวนามยปัญญาขึ้นไป จนถึงว่าเป็นช่วงเครื่องที่ชำนาญการมาก ถ้าช่วงเครื่องยังไม่ชำนาญการ ยังไม่สามารถฟังเสียง เครื่องนั้นออกได้หรืออก นี่ตรงนี้สำคัญมากเลย

ฝึกงานขึ้นมา จบจากสุตมยปัญญา ก็คนที่ศึกษาเล่าเรียนมาจบแล้วทำงานเป็นไหม? ไม่เป็นหรืออก ต้องมาฝึกงานอีก แล้วฝึกงานเสร็จแล้ว ฝึกงานทำงานเป็นหรือยัง ประสบการณ์กว่าจะไปโดนหลอก โดนเขาปั่นหัวอีกทีรอบ ถึงจะมาชำนาญการ ชำนาญการแล้วยังไม่ได้เป็นจริงนะ เพราะอะไร เพราะยังไม่ได้ทำงานของตัวเองเป็นผลประโยชน์ของตัวเอง เป็นปัจจัยตั้ง รู้จำเพาะคนไหน นี่แล้วจะไม่คิดครูบาอาจารย์ได้อย่างไร

ถ้าว่าคิดจนผิดไป เราก็ต้องรู้ว่าผิดสิ นี่เหตุผลมันจะบอกเอง ถ้าเป็นไปด้วยความซัดเกล้าหนึ่ง เป็นไปด้วยความมักน้อย เป็นไปเพื่อชားกิเลส นี่อันนี้ครูบาอาจารย์ นี่ธรรมะพระพุทธเจ้า

ถ้าเป็นไปด้วยการอยากใหญ่ เป็นไปด้วยการสะสมมานะทิฎฐิ เป็นไปด้วยลาภสักการะ อันนั้นไม่ใช่หรืออก ไม่ใช่ธรรม ไม่ใช่วินัย วินัยเป็นไปเพื่อความสุข เพื่อความสุขของหมู่สัตว์ เพื่อความเสมอภาค เพื่อความ...มันมีเมตตาจ้านโลกใจ อันนั้นถึงเป็นธรรม นี่มันตรวจสอบได้ก็ตรงนี้

เชื่อครูเชื่ออาจารย์ เชื่อไม่เชื่อ เชื่อครูเชื่ออาจารย์ ไม่ให้ติดไม่ได้นะ ต้องคิด แต่คิดในวงปฏิบัติ เห็นไหม เราเกิดมาถึงกลางพุทธศาสนา หลวงปู่มั่นฝึกลูกศิษย์มา เพราะหลวงปู่มั่นก็สั่งต่อๆ กันมา นี่หมู่คณะ คิดในครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ในครูบาอาจารย์ก็คิดกันมาก่อนเป็นชั้นๆ มา แต่ต่อไปมันก็จะน้อยไป เพราะว่ามันต้องมีหลักความเป็นจริงไว้นะ

ธรรมกับอธรรมเข้ากันไม่ได้หรืออก ธรรมต้องเป็นธรรมตลอดไป หลวงปู่มั่นนะ ตัวเองสั่งสอนมาก็เป็นธรรมอยู่แล้ว แกรมะ แกรมะยังส่งต่อมา ท่านพิสูจน์ลูกศิษย์ไว้ก่อนแล้ว ถึงได้ฝากต่อๆ กันว่าองค์นั้นฟังได้ องค์นั้นฟังได้ นี่ธรรม อธรรมเข้าไปเกี่ยวกับธรรมไม่ได้เลย สั่งไว้เลยนะ สั่งเอาไว้เลยว่าคุณนั้นใช้ไม่ได้ องค์นั้นใช้ไม่ได้ องค์นี้ข้ามหัวพระองค์นั้นมา องค์นั้น...สั่งเอาไว้ วัง

ในรู้ วงในครูบาอาจารย์จะบอกกล่าวกันมาเลยว่าหลวงปู่มันพูดว่าไว้ว่าอะไร แต่วงในจริงๆ นะ ไม่ออกมาข้างนอกหรือ พระเหมือนพระ ผู้ใดอยู่ในศีลในธรรม เป็นศีลธรรม แต่กิเลสในหัวใจ ของพระก็เยอะเยอะไป

อธรรมเข้ากับธรรมไม่ได้หรือ ก็บอกว่า องค์กรนี้ๆ ไม่ใช่ องค์กรนี้ไม่ใช่ แต่พูดเป็นวงในไว้ เพื่อว่าไม่ให้โดนครูบาอาจารย์หลอกใจ แต่ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรม จะบอกเถยนะ อาจารย์สอน ประจำ ท่านสั่งท่านเล่าให้ฟังว่าหลวงปู่มันบอกว่า “จำไว้นะหมู่คณะนะ ให้ฟังหลวงปู่ขาว หลวงปู่ขาวเล่าให้หลวงปู่มันฟังแล้ว องค์กรนี้เป็นธรรม” ธรรมเข้ากับธรรม บอกกับพระไว้เลยว่า “อย่าลืมหาจารย์มหาบัวนะ หมู่อย่าลืมหาจารย์มหาบัวนะ” นี่เน้นไว้ตลอดเลย นี่ธรรมเข้ากับธรรมไป

แต่อธรรมเข้าไม่ได้ อธรรมเยอะ บอกไว้เลย “องค์กรนี้ใช้ไม่ได้ องค์กรนี้ใช้ไม่ได้ องค์กรนี้ข้ามหัว องค์กรนั้นมา องค์กรนั้นข้ามเหยียบบ่าองค์กรนี้มา อย่างนี้ใช้ไม่ได้”

ธรรมะเป็นไปด้วยการขัดเกลา ธรรมะเป็นไปไม่ได้ด้วยความอยากใหญ่ ไม่มีความอยากใหญ่ เป็นความขัดเกลา เป็นการมักน้อย เป็นการสันโดษ เป็นความสงบร่มเย็นในสังคมของสงฆ์ เป็นเนืองนาบุญของโลก เป็นแสงสว่างของโลก เป็นผู้ชี้นำชีวิต อันนั้นต่างหาก

เราถึงว่า เรา ถัดติดครูบาอาจารย์ ติดครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรม ครูบาอาจารย์ที่ไม่เป็นธรรม เราก็รู้ ใครๆ ก็มองออก มองกันออกนะ ฉะนั้น จะพูดอย่างนั้นก็ไม่ได้ จะไม่คิดเลย เพราะเวลาพูดขึ้นมาเขาจะบอกว่าไม่ให้ติดครูบาอาจารย์ ไม่ให้ติดครูบาอาจารย์ ไ้เราก็อ่าไม่ให้ติด ไม่ให้ติดครูบาอาจารย์ ให้ติดธรรม

แต่ธรรมมันอยู่ที่ไหน ธรรมมันหายากจะตาย แล้วเราศึกษามา ภาวนะเรามีสิ่งสกปรก เรา จะรู้ได้อย่างไรอันไหนเป็นธรรม แล้วทำไมเราทำไม่ได้ ถึงบอกว่า มันจะเป็นประโยชน์ ๒ ชั้น ติดครูบาอาจารย์ เห็นไหม

หนึ่ง จะว่าทางลัดไม่มี มีทางตรงก็ถูกต้อง

แต่ทางตรงเราไม่เคยเห็น เราเคยเห็นแต่ทางคดโค้งงอ ทางคดโค้ง ความทดลองความคิดของเรา แต่ครูบาอาจารย์ชี้ทางตรงเถยนะ แต่เชื่อไม่เชื่อล่ะ? ใหม่ๆ จะไม่เชื่อ มันจะเถิงอยู่ในใจ แต่ก็ลองปฏิบัตินะ คนเรากิเลสมันมาก ในใจมันจะเถิงจลลๆ เถยนะ แต่เอ๊ะ! ท่านว่า ลองทำดู พอทำไปมันประสบเข้าตรงนะ พอเราเข้าไปทำปั๊บ ทั้งๆ ที่ว่าเราว่าไม่จริง พอมันจริงผลัวะ! เอ๊ะ!

อาจารย์ถูก เอ๊ะ! อาจารย์ถูก เอ๊ะ! อาจารย์ถูก นี่ความเชื่อมั่นจะเกิดขึ้นเรื่อยๆ ใจ เอ๊ะ! อาจารย์ถูก เราผิด ทั้งๆ ที่เราประสบอยู่ เราจับอยู่นะ แต่เราผิด แต่อาจารย์ถูกๆ อาจารย์ถูกไปเรื่อย นี่ความเชื่อมั่นจะสะสมเข้ามาๆ

แล้วขนาดที่ว่าพระอานนทนะ บอกเลยว่า แม้แต่เทพทัตปล่อยช้างนาฬาคีรีออกมา นี่ยืนขวางเลยนะ ตายแทนได้ มันเคารพบูชาจนว่าเรียก “พ่อแม่ครูจารย์” ทั้งเป็นพ่อ ทั้งเป็นแม่ ทั้งเป็นครูบาอาจารย์ ทั้งเป็นครูสอนวิชาทั้งหมด เลี้ยงทั้งร่างกาย เลี้ยงทั้งจิตใจ

คอยสังเกตนะ หลวงปู่มั่น มีผ้าได้มา ให้ข้างหลังก่อน ให้คนผ้าขาดก่อน อาจารย์มหาบัว บอกว่าสิทธิ์นี้ของหลวงปู่มั่น “เราเป็นพระผู้ใหญ่วะ หามือไหนก็ได้ ให้อีกข้างหลังนี้มันไม่มี” อย่าว่าแต่อาหารนะ บังคับ ๔ ท่านดูแลขนาดนั้นนะ พระองค์ไหนที่เล็กๆ น้อยๆ ไม่มีญาติโยมเขาสรรพทาให้คนนั้นก่อน ให้อะไรเป็นพระผู้ใหญ่ เดี่ยวเขาให้ทีหลังหรือก ไม่มีเขาก็ต้องหาให้ เห็นไหม นี่พ่อแม่ครูจารย์ เลี้ยงทั้งร่างกาย เลี้ยงทั้งจิตใจ แล้วทำไมไม่เป็นที่พึ่ง

ถึงว่า หาอาจารย์ที่เป็นธรรมนี้หาได้ยาก หาครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมแล้วเป็นที่พึ่งของเรา นี้หาได้ยากมาก แต่หาได้แล้ว มันก็ต้องว่าพอหาได้ก็ต้องยึดถือ ยึด แต่ยึดธรรม มันไม่ได้ยึดอธรรมหรือ

ทีนี้ว่า ความยึดอันนี้มันถึงว่าเป็นธรรม ถึงว่าเป็นมรรค มรรคอย่างหนึ่ง กิเลสอย่างหนึ่ง การคิดอย่างหนึ่ง มรรคอริยสังขัง ความอยาก อาจารย์สอนอยู่ ความอยากที่เป็นกิเลส อยากทำความชั่วนะ ไม่ต้องอยากทำความชั่ว อยากเฉยๆ นี่ก็เป็นกิเลสนะ เพราะอะไร เพราะเรามีความคิดอยากนี่มันเหมือนกับเด็ก มันอยากได้โดยที่ไม่พอใจ ความอยากนี่เป็นกิเลสอยู่แล้ว

แต่พอมาพึ่งธรรมก่อน พึ่งธรรมก่อนเป็นกัลยาณชน พึ่งธรรม พึ่งว่า ศีล ๕ อย่างนี้ ศีลนี้เป็นของถูกอยู่แล้ว แต่พอเราจะปฏิบัติศีล พอถือศีล มันขัดใจ อันนี้เป็นความอยาก ปฏิบัติ แต่ความขัดใจไม่ยอมให้ทำ อยากอันนี้เป็นมรรค

อยากที่เป็นมรรค กับอยากที่เป็นกิเลส การติดครูบาอาจารย์ ติดที่เป็นธรรม กับที่ติดเป็นอธรรม ถ้าพวกมากลากไป ใจรู้ว่าผิดอยู่ แต่พยายามปิดป้องกันไว้ พยายามจะชักให้ถูกต้อง เห็นไหม อันนั้นเป็นอธรรม “พวกมากลากไป” แต่ถ้าพวกน้อย แต่มันพวกน้อยอยู่ แต่ถูกต้องนะ ตายเป็นตายแทนกัน

อาจารย์มหาวิทยาลัยท่านพูดอยู่ประจำ ถ้าหลวงปู่มันยังอยู่นะ ท่านตายแทนหลวงปู่มันได้ทันที